

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 lună . 2 "

Anul de Dominească
Pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-
mania și strălucitate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20.
—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ina-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

O nouă luptă.

(*) Mâne, ori cel mai târziu Sâmbătă, în parlamentul ungar se începe discuția noului proiect de lege alui Apponyi. Nu suferă îndoială, că în scurtă vreme proiectul va fi votat. Pentru că îndoit de-ar fi numărul deputaților naționaliști, față cu noul regulament al dietei luptă îndelungată nu se poate purta și astfel mai mult ca sigur: pe când vrea Apponyi, noua lege intră în vigoare.

Regimul coaliției va avea astfel cu un mijloc mai mult pentru paralizarea și chiar desființarea învățământului confesional român.

Nu se îndoiește adică nimeni și, desigur, nici Apponyi nu va nega, că ascuțitul proiectului seu numai împotriva școalelor române este îndreptat. Trei mii de școale numai noi românii avem. Germanii au cedat și cedează pe rând *statului*, toate școalele lor. Slovaci abea pot zice că mai dispun de învățătorii și preoții lor. Sârbii, iarăși, nu le fac grije șovinistilor. De ruteni nu se mai vorbește. Ca o insulă tare stăm numai noi.

Iată de ce noul proiect de lege alui Apponyi numai pe noi ne poate viza. Așa zisul proiect despre *gratuitatea învățământului* numai în școalele românești poate lovi. Pentru că așa zisa »despăgubire« de 16 cor. pentru fiecare copil obligat să umble la școală se dă numai »avându-se în vedere condițiunile privitoare la întregirea salarelor învățătoresți...«

Statul — ori mai bine zis, guvernul — ajută școala care-i convine.

Și noi știm de mult, că învățătorii *buni români* nu-i convin guvernului. Pentru școalele noastre noul proiect nu este dar decât o nouă serie de șicane și încurcături.

Iată de ce deputații nostri vor combate cu ultima rigoare acest proiect. Suntem informați că, potrivit hotărârii luate în ultima lor consfătuire, nainte de vacanța Rusaliilor, pe mâne ei vor fi în Budapesta și vor lupta împotriva noului proiect, ori mai bine: *noulor proiecte*, pentru că d'odată cu proiectul despre gratuitatea învățământului, Apponyi va forța și proiectul privitor la *școalele economice*, vrând să ne silească să ținem, pe banii nostri, școale economice în fiecare comună mai măricică. Se înțelege, școală *cu limba de propunere maghiară*.

Ne place a crede că episcopatul român de ambele confesiuni își va face și el datoria și lupta se va purta paralel: prelații în Camera Magnaților, deputații în dietă.

Că și ici și colo vor fi majorizați și chiar terorizați, asta n'are a face. Cuvântările rostite vor rămâne o veșnică și viue protestare împotriva politicii șoviniste, ele vor îmbărbăta pe generațiile viitoare să nu dezarmeze nici odată în luptă, să nu renunțe la nimic... Iar pierdut este numai ceea ce înșine am abandona.

Dar, proiectele acestea mai țintesc la un lucru: să facă diversiune în opinia publică maghiară... Kossuthiștii, cari de dragul puterii nu mai suflă un singur cuvânt despre »cuceriri naționale maghiare în armată«, nu

se mai indignază de — Chlopi, vor să se arate grozavi cel puțin față de naționalități. Iată de ce Apponyi a ținut ca înainte de vacanța mare să arunce acest praf în ochii patrioților și drept scuză că se întârzie cu sufragiul universal să poată invoca proiecte de legi cari sunt un adevărat humbug.

Ca la fiecare ocaziune însă, așa nici de data asta deputații nostri nu vor omite să ridice masca.

Ei vor lupta cu hărnicie.

Trebuie să constatăm însă, că nu vedem nici un semn că vor fi secondați extraparlamentar. Nu vedem nicăiri vre-o mișcare, par'că nouile proiecte ale lui Apponyi nu ar primejdui nimic. Fruntașii de prin provincie nu țin să-și ia partea din luptă? Intruniri populare, măcar în fiecare cerc electoral una, nu s'ar putea oare convoca? Să fi obosit oare, deși de-un an nu și a mai frământat nimeni capul cu politica, ci totul este lăsat în sarcina deputaților!

Nu e bine așa. Cel din urmă gregar are tocmai atâta datorință să lupte, câtă are fiecare deputat. Și pentru că să ne prezintăm bine, armonic, cu cât e mai sdravănă lupta deputaților în dietă, cu atât trebuie să ne purtăm mai bine și înafară de dietă... Să nu se invoce greutăți, că poporul e în plinul muncii câmpului etc. Poporul în sărbători merge cu drag la adunări, cari ar trebui cu atât mai des convocate, cu cât mai ales guvernul ne dă material de discutat. De prilejul actual ar trebui să profităm cu atât mai ales, cu cât *e vorba de școală*, chestia cea mai ardentă.

POIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

De ce nu știu scrie femeile drame bune.

De Neli Cornea.

Articolul dlui Zaharie Bărsan »Femeile și literatura dramatică«, publicat în coloanele acestui ziar, prea interesant dar — discutabil, mi-a impus ca o datorie par'că, să-mi aștern pe hârtie cugețările pe cari mi le-a sugerat.

Trebuie să declar însă dela început, că n'am de gând să mă războlesc cu dl Zaharie Bărsan. O nu, fiindcă, deși se grăbește să osândească femeile — fără judecată — recunosc că are dreptate când constată unele lipsuri și cusururi în activitatea literară a femeiei.

Sentința însă, că femeiei îi lipsește cu desăvârșire puterea de izvodire, destoinicia de a plăsmui opere de trăinicie eternă, că imitează numai bărbații »reproducând idelle puse în circulație de spiritele mari«, este cam pripit.

Peste cincizeci de ani, după ce vor fi învățat și femeile mai sistematic — dacă până atunci vor fi călăgăit acest drept — poate să pronunțe aceasta sentință aspră, dacă nici până atunci nu vor fi produs femeile nimic original, bun, desăvârșit. Astăzi, această sentință este cel puțin prematură, fiindcă nu inteligența îi lipsește femeiei pentru plăsmuirea unei opere de valoare, ci școala: cultivarea creierului. Dat fiind condițiile rele în care femeia își face educația științifică, osânda este chiar nedreaptă.

Este firesc că bărbatul să fie, iar femeia *nu*, original, să fie o personalitate hotărâtă, puternică,

fiindcă bărbatul își cultivă inteligența de câteva veacuri, iar femeia abia de câteva decenii. Și cine nu știe azi că facultățile mentale adică creierul primitiv de lumină și gata de plăsmuire se moștenește întocmai ca și cele afective.

De pildă, un aristocrat care primește o educație îngrijită de veacuri are mult mai multă delicateță, curiozitate, atențiune în raporturile sale cu semenii săi, — încât și-e mai mare dragul să fie cu el în legătură de prietenie — decât un parvenit care n'are această educație, ci doar o lustruire superficială, cât apucă în școlile publice. Creierul bărbatului cultivat de mil de ani este deci firesc să fie mai destoinic de plăsmuire, decât al femeiei, lăsat tot de atâtea mil de ani în întunecimea neștiinței.

Un creier luminat, superior este produsul educației, adică al cultivării lui și inteligența unui om nu depinde nici de greutatea, nici de volumul și nici de circumvoluțiunile creierului — după constatările mai noi științifice — ci-i determinată de substanța creierului, adică de bogăția celulelor nervoase, care însă, se desăvârșesc prin o funcționare activă: prin deprinderea cugeterii în chip logic.

Bărbatul a avut toată libertatea să se adape la izvorul științelor, să devie cugețător puternic, femeia însă abia a început ieri alături să începe să scrie. Bunicile noastre nici atât nu știau toate. Mamele noastre învățară să scrie și să citească est școli bune încă nu aveau. La drept vorbind n'am avut încă nici noi. Cine nu știe cu câte jertfe s'au înființat întâiele școli de fete?... Aceea românească din Arad de pildă s'a deschis abia după câțiva ani de nespuse abuciumări ale societății »Reuniunea femeilor Române«, pe care

am avut cinstea s-o înființez eu cu prietenele: Letiția Oncu și Livia dr. Vuis în anul 1884.

Dar nici azi n'au femeile licee și școli superioare pretutindenea, încât acele cari n'au avere învață tot în condiții de plâns, cu chiu cu vai, pe la vetrele lor, din imboldul propriu, și numai din necesitatea sufletească de a-și hrăni intelectul.

La Universitate au străbătut în sfârșit femeile, dar după ce lupte înverșunate! Toată lumea știe de ce primire sălbatică au avut parte studentele, când li s'au deschis — din ordin înalt — porțile Universității din Viena și Budapesta. Întâiele doctorese, chiar din Germania, Franța, Rusia, care și-au luat diplomele acum 20—25 ani și-au făcut studiile în ospitaliera Elveție, singurul stat mai drept, mai uman, mai luminat.

Generația de scriitoare de azi — aproape întregă — este autodidactă.

Cultura femeii fiind făcută în condiții grele și fiind și de dată recentă nu i se pot pretinde opere desăvârșite, când sunt prea puține și acele plăsmuite de bărbați, cari au îndărătul lor veacuri de rafinerie literară.

În raport cu libertatea și ușurința de a și cultivă creierul, sunt chiar prea puține genile literare și printe bărbați, geniale fiind tocmai întâmplări geniale, rari fenomene — fenomenale.

Un Sophocle, un Shakespeare, un Racine, un Molière, un Lessing, un Schiller, un Ibsen, răsar numai în răstimpuri de câteva secole odată.

În istoria culturală a omenirii, găsim totuși femei ilustre, a căror activitate literară dovedește îndeajuns, că în condiții prielnice cultivării inteligenței, femeia ajunge o ființă tot așa de supe-

Se poartă discuție în presă că ce să fie: *bancă* ori *fond* cultural? De ce n'am duce chestia cu întreg complexul ei în discuția poporului, luminându-l și preparând astfel terenul fie că s'ar face *bancă*, fie că toți vor stăru pentru mărirea fondului cultural?!

Activitatea s'a inaugurat, între altele, și pentru acest motiv: fiecare prilej să fie folosit *făcând poporului educația, școala politică!*

Stăruim pentru strângerea rândurilor și desfășurarea steagului cu atât mai osebit, cu cât observăm că afară, în provincie, nici chiar cei mai buni nu grăbesc cu realizarea măsurilor propuse în vederea unei complete organizări. Ori credem că după ce ne-am învrednicit să alegem cincisprezece deputați, ne-am achitat de toate datoriile naționale?

Situația. Rusaliile catolice au trecut fără senzații în politică. În restimpul celor 4 zile de vacanțe părinții patriei au avut răgaz să rezumeze activitatea febrilă a legislației din primăvară și să facă prognosticul situației pentru vacanțele de vară și sesiunea de toamnă. Mai restează în total vre-o 8—9 ședințe, în cari se va discuta cu o grabă nervoasă vrafal de proiecte aparținătoare diferitelor resorturi, — apoi încep vacanțele cele neobișnuite de lungi.

Nu e exclus însă ca proiectul învățământului elementar gratuit să întârzieze vacanțele, deoarece deputații noștri îi vor opune discuții amănunțite și temeinice, cercând să elimineze din proiect tendințele vătămătoare pentru autonomia noastră bisericească. De asemeni și poporalii vor combate proiectul, dar rezistența lor va fi de caracter mai mult scenic, căci ei țin a arăta la toate prilejurile mai momentuoase, că pot face multă sfărâ'n țară și că sunt un factor de greutate în chiagul partidelor coalitate.

Vara deschide o largă perspectivă de agitații. E timpul suprem ca să se pornească organizarea masselor în așteptarea reformei electorale. Nădăduim că cei che-

mați în întâiul loc, vor înțelege însemnătatea acestui moment istoric.

Banul la M. Sa. Despre audiența de Sâmbătă a banului Rauch la M. Sa ziarele din Viena aduc următoarele: Banul a referat monarhului despre situația din Croația. După audiență a cercetat pe ministrii comuni Aehrenthal și Burián.

Referitor la audiența sa banul a spus unui ziarist, că a referat regelui despre evenimentele mai proaspete și despre chestiunea universității din Agram. În ce privește retragerea lui dela cârma țării, așa ceva nici prin gând nu-l trece. Cu guvernul maghiar e în toate de acord și nu va abandona tactica de până acum.

Correspondentului ziarului »Agramer Tagblatt« i-a mai spus, că regele l-a primit afabil și că după toate prevederile în Croația încă multă vreme nu vor urma schimbări la guvern.

În jurul reformei electorale s'au ventilat în presa maghiară o mulțime de proroci, menite să previe opinia publică în așteptarea surprinderilor ce ni-le rezervă contele Andrassy.

Mai semnificative sunt prorociile despre introducerea principiului de pluralitate în privința voturilor. În Europa singură Belgia are lege electorală întemeiată pe acest principiu. Sunt trei categorii de alegători. Drept de alegător are fiecare cetățean, care a împlinit 25 de ani. Sufragiul universal e deci pe baze cât se poate de extinse. La 35 de ani fiecare alegător primește în virtutea etății încă un vot. Al doilea vot îl acordă legea și cetățenilor de 25 ani, dar condiționat de un cens mai mare. Titrații universităților, absolvenții academiilor, precum și funcționarii mai mari și toți cari iau parte mai intensivă în viața de stat, au trei voturi. O analogie cât de fugitivă a raporturilor sociale și de naționalitate din Belgia cu complexul de situații divergente din Ungaria învederează absurditatea aplicării principiului de pluralitate la noi. Mai condiționându-se dreptul de alegător și de cunoașterea în scris și citire a limbii maghiare, noua lege ar fi cea mai crasă intruchipare a resoanelor domniei de rasă.

Mai spun profețiile tendențioase, că alegerile se plănuiesc a fi fără perdeau sufragiului secret, și că arondarea cercurilor s'ar face în favorul »elementului patriotic«.

Reforma electorală se promite deci a fi cea mai retrogradă din legile existente în Europa, o alcătuire hibridă, monstră, care însă tocmai fiind de atare, se va naște moartă, înecată de atmosfera vremurilor moderne. Ne punem nădejdea în înțelepciunea domnitorului și în forțele vulcanice ce vor izbucni din masele poporului în fața unui asemenea atentat la drepturile firești.

Sașii. Organul siblian al sașilor »Sieb. D. Tagblatt« are în sfârșit chemări la luptă împotriva proiectului de lege despre gratuitatea învățământului popular. Nădăduim că sașii se vor mai urni din amorțala lor proverbială și se vor mai desmetați din ceața ce le împăinginește îndemnul de demnitate națională. Deputații sași amestecați în ghivecul partidelor maghiare vor lua cuvânt de protestare împotriva numelui proiect, vor vorbi adecă și în cursul discuției în general și în cea în special a proiectului.

Așteptăm curioși atitudinea lor.

Chestii actuale.

În penultimul său număr »Țara Noastră« a publicat sub titlul »Svoare« următorul articol:

Gazetele ungurești vestiau de curând că artistul de teatru Soyomosi Elek a fost ales membru în direcțiunea unui tren vicinal de pe la Seghedin. Cu astfel de slujbe știm, de astfel, că au fost învredniciți și alții între cari poetul Jokai, novelistul Mikóth, economistul Bernáth, politicianul Széll și alții o mulțime.

În o bancă, dincolo o întreprindere comercială de altă parte alta industrială a știut că lucră în interesul bineprinceput al poporului pentru servirea cărui s'a alcătuit dacă adăpostește la căminul, mai mult ori mai puțin cald al tantlemelor și provizunilor, pe unul ori pe altul dintre fruntașii gândirii și stegarii ideilor mari, chemate și dea viață neamului din care fac parte.

Și tributul ăsta nobil îl fac la noi în țară — să nu mergem în alte țări — tocmai ungerii, ce sunt la stăpânire și cărora le stau la îndemână atâtea și atâtea »sinecuri« — să le zicem așa — cu alte titluri mai pompoase, și pe care de altă

riară ca bărbatul. Ba, nu o femeie a influențat tot așa de puternic ca și bărbatul dezvoltarea literaturii și a artelor, hotărând chiar nouă curenți de idei, deschizând noi drumuri — și școli — spre lumină și adevăr.

Dar spre a nu părea prea îndrăzneală în aruncarea părerilor mele, le voi ilustra cu câteva pilde.

George Sand, este predecesoara romanului sociologic. În această direcție ea, gentila romanțieră a deschis drumul pe care au urmat-o apoi Balzac, Tolstoi, Zola și alții. Indiana, Valentine Jacques înseamnă introducerea chestiilor sociale în roman; acești eroi ai lui George Sand sunt cele dintâi personaje de roman, care sunt în atingere veșnică cu prejudecățile și cu legile care le constrâng, le încatușează.

Nu numai în cursul ce ține profesorul Albert le Roy la Sorbona despre George Sand, viața și operele ei, i-se recunoaște marele merit de a fi creatoarea noului curent literar »romanului sociologic«, dar îl recunoaște acest merit și Guyan în cartea sa »L'art, au point de vue sociologique«.

George Sand însă e pusă deci pe acelaș piedestal cu marii ei contemporani: Victor Hugo, Balzac, și este comparată chiar cu Tolstoi. Amândoi sunt apostolii umanitarismului, amândoi sunt creatorii unui nou curent de regenerare morală.

Doamna Curie, n'a revoluționat întreaga știință medicală și chimică prin descoperirea radiumului? — căci ea l-a descoperit și nu bărbatul ei, este azi bine stabilit în »Analele Medicale«. — Nu a deschis ea prin această descoperire zări

noui, largi — deci școli noi — spre Lumină și Bine?

Clémence Royer, neintrecută savantă, a pus bazele stereochimiei, pe care exploatând-o profesorul Van-Hoff, a fost premiat el cu premiul Nobel, iar Clémence Royer a murit sărăcă într'un azil din Paris. Aceasta emdită, cărui s'au închinat toți savanții lumii, a mai scris multe tratate filozofice, între care »La Constitution du monde«, în care stabilește sistemul constituției lumii, fondat pe dinamica atomilor și fixează legile care stăpânesc formarea corpurilor vii și echilibrul lor.

Un premiu Nobel, a luat și baroneasa **Berta Sattner,** pentru propaganda ei pacificatoare. Activitatea ei a avut o puternică înfrînere asupra politicii din toată Europa. Multe războaie s'au înconjurat, mult a câștigat civilizația de curentul binefăcător de dreptate și milă stăruit și cultivat de această femeie energetică.

Dora d' Istra, M-me de Stael Bremer, Schwarz, Verner, M-me Ackerman, Matilda Serao, Ostf Schubin, Marie Ebner-Eschenbach, George Elliot, Marlitt și câte altele, n'au avut înfrînere puternică de însănătoșare morală, asupra caracterelor prin romanele și scrierile lor?

Elisabeth Lebrun-Vigée, Rosa Bonheur, Angelica Kaufmann, au fondat școli în arta picturală.

Clara Schuman, Chaminade sunt compozitoare de țara lui Schubert, Massenet, Haydn.

Matematiciana **Sofie Germaine** a fost comparată cu marii savanți Laplace, d'Alembert, Lagrange, Clairant.

Aș mai putea cita nenumărate femei geniale care au fost recunoscute tot așa de erudite ca și

contemporanii lor masculini dar fiindu-mi prea restrâns spațiul îngăduit mă voi opri puțin la luminoasa figură a Hipatiei din vechime.

Hipatia, cea mai mare erudită a antichității, filozofa matematicianului Theon din Alexandria — a 375 d. Christos — a inventat — zice Synésius, unul din discipolii ei — un nivel de apă, un aparat de distilat, un aerometru, un planisfer, un astro lab. A scris »Un comentariu asupra tratamentului comic al lui »Apolonius« și un »Canon astronomic«. Fondase și o școală întreagă ținând prelegeri și formând inteligența a multor filozofi din mai târziu.

Și acum, după ce am văzut că cauza inferiorității lucrărilor literare femeiești este inferioritatea instrucției și nu a facultăților ei mintale, căci li dată ce mediu în care crește li este prielnic, în meia se ridică la aceeași înălțime a cugetării o bărbatul, să-mi fie îngăduite câteva reflecții la înputarea ce ni-se aduce de distinsul autor al aceluia articol din »Tribuna«, ca noi femeile nu putem nimic original, ne preocupăm numai luma simțurilor noastre și îndeosebi iubirea, care »par a fi caracteristica imaginației feminine«.

Ce-i drept, scriitorile veacului trecut, — mele noastre — îndatăce au învățat să scrie și s'au simțit stăpâne pe condei, au început să imiteze bărbatul, modelul pe care l-au avut la îndemână, în fața lor. Pe cine ar fi imitat de altfel? Geniul uman n'are apucături de maimuță, de care l-se trage obârșla după Darwin?... Și copil nu-și imitează doar părinții și dascălii?

Dacă însă întâia generație de scriitoare a avut pe cine imită, noi, generația de azi nu mai avem nici această înlesnire. Nu, noi n'avem pe cine

le și folosesc cu mâna largă. Cu toate aceste din acest tribut își cer parte — și la ei — chiar și întreprinderile curat economice.

Și toate aceste pentru ce?

Desigur pentru faptul că să dea frunzașului gândirii prilej să lucreze, să creeze pentru neam fără ca să audă plânsul copiilor ce scribură de frig, fără să și ofilească trupul în mizerie, când sufletul, eul lui stegar al ideilor îndrumătoare e sus, e puternic și ar putea crea.

Noi, neam sărac cum suntem, nu ne luăm vreme să gândim că și frunzașii gândirii trăiesc și cu trupul. Cui îi trece prin minte să se întrebe că azi puțin stegarii de idei avem cu ce își ține trupul și cu ce contribuie poporul la susținerea acestor sălășuitoare din inimi și minți cu care ne mândrim și din a căror vibrație ne farmecă atâtea ceasuri de plăcere, ne dau atâtea îndemnuri mărețe!

E departe de noi gândul cerșirii pe seama stegarilor noștri de idei. Facem constatări și spunând ce fac alții ne gândim: s'ar putea face și la noi.

Avem două societăți culturale mari »Asociațiunea« și »Fondul de teatru«. Avem peste 150 bănci. Avem f. »Goșdu« și alte fundațiuni.

La »Fondul de teatru«, la fundațiunea »Goșdu« ar putea încăpea, fie ca secretar, fie sub alt titlu, cel puțin câte un frunzaș al gândirii fie acela: poet, fie artist dramatic, fie gazetar, fie economist, fie pictor, pedagog, sculptor, lit. quist etc. La cele 150 bănci apoi ar putea fi împărțiți ca membrii — fie și în câte 50 ori 10 direcțiuni cel puțin 20—30 frunzași ai gândirii, care din tantume să și aibă asigurată baremi în parte cel puțin pâinea de pe o zi pe alta.

Să ne oprim la bănci și să facem o schiță de socotă :

Ca bază luăm 15 frunzași. Dacă toate băncile noastre s'ar pătrunde de importanța acestor ajutoare — pentru fiecare frunzaș ar s'ajunge câte 10—11 bănci, la care să fie membru în direcțiune ori chiar și numai în comitetul de supraveghiere. De la fiecare bancă să la ca tantume numai câte 200 coroane.

Ar avea anual unui din fiecare cel 15 frunzași cel puțin câte 2000 coroane, cu care, bine-rău, s'ar putea susține de pe o zi pe alta și nefiind alit să se infunde în vre-o cancelarie, s'ar putea păstra și s'ar putea dedica cu întreaga lui muncă — artel ori îndeletnicirii pentru care să simte chemat.

Unde ar fi în câțiva ani și literatura și știința și gazetăria și pictura și economia și teatrul nostru național !...

Icoana ce ni-să srată e atât de luminoasă atât de clară încât am turbura-o explicând...

V. C. Osvadă.

Fără îndoielă, o idee bună. Credem însă că va trece multă apă pe Murăș și pe cele Trei Crișuri, până ce plutocrații noștri vor binevoi să se gândească și la aristocrații gândirii românești... Severi cum sunt, nu pot ei să adopte ca un golan de scriitor, fără acțiune, să stea alături de — capitaliști!... Să nici nu pretindem asta. Un lucru însă am putea să cerem: bogătanii dela atâtea instituțiuni, unele fundațiuni generoase iar celelalte toate susținute direct ori indirect de popor, să-și procure lucrările scriitorilor noștri!

Ne am împăca și cu atâtea!

Armata italiană.

Ancheta asupra armatei. — Originea acestei anchete. — Starea actuală a armatei. — Spiritul de disciplină. — Avansările. — Ce se va face. — Artileria. — Concluzie.

Atenția publică italiană și străină este concentrată asupra unei chestiuni foarte importante: ancheta ce statul italian face armatei sale.

Toate gazetele comentează rezultatul anchetei și cauzele care au produs-o, cu atât mai mult cu cât toți mărturisesc adevărul principiului: si vis pacem, para bellum.

Am crezut folositor țării noastre să dau câteva date și explicații asupra acestei chestiuni din două motive: întâiu, Italia este sora noastră mai mare; și al doilea Italia face parte din Tripla Alianță.

Ancheta asupra armatei.

De multă vreme funcționează în Italia o comisiune de anchetă însărcinată să studieze chestia militară și arma din punctele de vedere, atât bune cât și rele.

Comisiunea aceasta, propusă de primul ministru Giolitti, se compune din câte un deputat din toate partidele din Cameră, din câțiva senatori ai Regatului, din doi ofițeri superiori delegați de ministerul de războiu și din 2 generali numiți de-a dreptul de rege. În total vre-o 15.

Această comisie s'a apucat de lucru și de mai multe luni de zile, cutieră orașele Italiei, cercetând, întrebând, stând de vorbă cu ofițerii și cu soldații, așa că a adunat mult material s'a convins de visu și acum două zile a dat la lumină un prim rezultat al anchetei făcute și măsurile ce ar trebui luate rămânând ca mai târziu să publice și celelalte parte.

Cu acest prim rezultat se va prezenta guvernul înaintea Camerei și va cere îndreptările formulate de comisie, ca unele ce sunt grabnice.

Originea anchetei.

Sunt aproape doi ani de când în armata italiană a început să sufle un vânt de revoliție morală. Greutățile traiului de carl sufăr ofițerii italieni au început să izbucnească, la început în formă de murmure, apoi spuse cu glas tare, până ce un căpitan Ranzzi pune mâna pe condei și începe să scrie.

În urma câtorva articole, pe căpitan l'au chemat în fața consiliului de război și silit să demisioneze din armată din pricina actelor sale de nedisciplină.

Întrât în viața civilă, scrie mai liber, ba văzând că găsește ajutor moralcește și materialcește face un ziar »Il Pensiero militare« (Gândul militar) care ajutat bănește de ofițeri și de socialiști, începe o campanie în regulă contra armatei.

Multe lucruri exagerate spunea căpitanul Ranzzi; dar spunea și lucruri adevărate, destăinuirii dure-roase, și ori-cât de antipatriotică îi fu lucrarea, spiritul public se alarmă, deputații interpelară guvernul, care la rândul său propuse comisia de anchetă.

Starea armatei.

Ce-a aflat această comisie? Că mare parte din spusele căpitanului erau adevărate și că starea materială și morală a armatei lasă mult de dorit. Italia are 33 de milioane de suflete și o armată compusă din 177 regimente, astfel împărțite :

Granatieri	2 regimente
Bersaglieri	12 »
Alpini	7 »
Infanterie	94 »
Cavalerie	24 »
Artilerie	32 »
Geniu și drum de fier	6 »

Total 177 de reg.

Efectivul de război al acestora, este de câte 3000 de oameni, iar numărul tunurilor de fiecare regiment, este 30.

Soldații sunt foarte mult cuprinși de idei socialiste și anarhice, respectul datorit șefilor scăzut, așa că pe străzile orașelor ca și în cazarmă, soldații trec pe lângă gradați fără să i privească, așa nu salută pe ofițeri, cari, la rândul lor, nu salută pe superiori, în parte din pricina prea marei spirit de libertate și de democratism rău înțeles ce domnește în Italia, parte din ciuda ce un subaltern nutrește contra superiorului său, care este mai bine plătit și care-i închide calea la înaintare.

care trăiesc, sau mai bine zis tănjesc, încântușate de datorii și de triste condiții de traiu, și unde sunt atâtea tragedii sfâșietoare, din pricina ciocnirilor dintre idealul de fericire visat și adevărul crud, neîndurat.

Dar că nu puterea, ci școala îi lipsește femeii, ca să poată scrie și bune piese teatrale, ne dovedesc »Marchisul de Villemer« de George Sand, și »Manoane« de doamna Marni, care și-au cucerit un loc statornic în repertoriile teatrelor.

Ca să poată scrie opere dramatice de trainicie, femeia ar trebui să aibă mai cu seamă accesul la scena teatrului, căci meșteșugul se câștigă prin deprindere. Dar femeia n'are acest privilegiu; piesele scrise de o femeie sunt tratate cu idei preconcepute, cu dispreț. Femeia scriitoare n'are cum să-și desvolte talentul dramatic, ea nu-i admisă pe scenă ca autoare, ci-i osândită dela început fără nici o judecată; ea, n'are voie să răzbească la teatru, drumul aici fiind pentru ea bine-stabilit cu stânci neclintite.

Volu dovedi. În an. 1905 s'au primit în »Teatrul Național« din București, printre 12—15 piese originale vre-o cinci, scrise de femei. Majoritatea membrilor din comitetul teatral a găsit; că erau mult superioare celor scrise de bărbați. De ce nu s'a reprezentat nici una din acele

imii. Ori este azi undeva un Schakespeare, un Lessing?

Noi nu l'avem decât doar pe Ibsen și pe Arthur Schnitzler dela cari putem învăța. Dar aici acești doi titani ai gândirei senine, nu sunt încă îndestul de apreciați și gustați. Ibsen a bătut zece ani la porțile teatrului din patria sa — și a fost doar și regisor de teatru mulți ani — până i-s'au deschis dar încă la cele din țările străine!

Din operele lui Ibsen, putem însă trage multe învățături folositoare. De pildă, că nu este un cusur, ci dimpotrivă o însușire de seamă a teinșii din emoții simțite, a desprinde din viața noastră trăită sămburele dramatic și conflictele artistice, și nu trebuie să cream tipuri, străine de lumea noastră intimă, ca să avem izbânzi literare.

Dar a redă emoții trăite și nu cântate departe de cercul în care trăim, sau în descripții, este o însușire de seamă și după marele critic Brandès și după celebrul neorolog Krafft-Ebing. Acest din urmă era chiar de părere că »Psihologia și Filozofia nu vor fi științe desăvârșite până ce nu-și vor spune cuvântul și femeile«, adică până nu-și vor destăinui sincer tot ce le frământă.

După Brandès este chiar un cusur a teinșii spune într-o lume străină pentru a scrie opere literare. Acest cugetător adânc, găsește că tocmal de aceea sunt astăzi așa puține opere de seamă,

fiindcă autorii sunt prea puțin subiectivi, personal, adică totul în operele lor fiind închipuit și un simțit, este în mare parte fals.

Intr'adevăr, cum se poate crede că un scriitor care trăiește într'un cerc strămt de burghezi să poată descrie în lumina-i adevărată viața modernă a înaltei păturii sociale? Tot așa este de falsă redarea vieții țărănilor de către un scriitor mai bine situat, de lângă un birou elegant, care trăind mereu la oraș îl cunoaște doar din auzite, sau cel mult e însuflețit pentru ei de »Clobanik« nemuritorului pictor Grigorescu, cari îi împodobesc pereții.

Așa nu poate un bărbat reogîndi întocmai nici lumea sufletească a femeii. În lucrările unui Zola, Tolstol și Bourget chiar, am găsit de multe ori fals concepute unele stări sufletești de ale femeii.

Opere literare, ca să aibă valoarea dată de viață, valoarea adevărului și a realului, s'ar plăsmui numai atunci, când autorul și-ar lua personajele și impresiile din lumea în care trăiește, când emoțiile descrise l'ar fi înflorat pe ei însuși strecurându-i-se în suflet prin porți, prin nervi, prin toată svăcnirea ființei lui.

Autoarele însă, ar mai trebui să aibă curajul convingerli și sinceritatea de a spune așa cum se desfășură conflictele dramatice în cercurile în

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás mǎstru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricație proprie din marmură, granit, soynit, labrador etc., din pietre de marmură magazin se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Căncelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyvárad, Déva și Bánpatak.

Sublocotenentul, în Italia, are 125 de lei pe lună; locotenentul, 150; căpitanul, 210 lei pe lună.

Inalțăările.

În starea actuală de lucruri, cari era militară se închide la căpitan și foarte dese-ori la locotenent.

Sunt în armata Italiană o mulțime de sublocotenenți cu 15 ani de serviciu și cu părul alb; un colonel cu care vorbeam de lucrurile acestea îmi spunea că, aghiotantului său este locotenent în vârstă de 43 de ani! Și când te gândești că acest locotenent, ca mulți alții, a ieșit din școala militară la vârstă de 20 de ani și că va mai aștepta — a adăugat colonelul — alți 2 sau 3 ani până a se face căpitan!...

Pe un căpitan, la vârsta de 46 ani, și după 25 de ani de serviciu îl scoți în pensie din oficiu. Vedeți dar soarta locotenentului, de care 'mi vorbea colonelul; după 25 de ani de carieră, ajunge de abia la gradul de căpitan, și ese în pensie cu o pensie de răș.

Examenul de maior e abia de 5 ani în Italia, așa că, până la acea vreme, ofițerii superiori înaintau la aceste grade numai în urma notelor primite la regiment. La această înaintare la maior se avea și se are mult în vedere cultura generală a ofițerului; i-se cere nu numai cunoștințe militare, dar și cunoștințe sociale și morale și se stăruie mult asupra vieții intime și morale a ofițerului.

Azi, cu toate că este examen de maior, un căpitan poate înainta chiar fără examen, prin decret regal, în urma meritelor sale speciale, cum s'a întâmplat anul trecut cu căpitanul De Giorgis, care acuma comandă trupe italiene în Somalia (Africa).

Starea actuală.

Cea mai aflat comisia de anchetă?

Că ofițerii superiori sunt dator să aibă 2 cai, iar statul le plătește despăgubire pentru nutreț numai pentru unul; că în mutările ofițerilor — cari se întâmplă foarte des — statul plătește ca cheltueli de mutare o sumă de nimic. Așa, colonelul cu care vorbeam îmi spunea, că la mutarea sa de la Turin la Chieti — mai bine de 700 de kilometri — cu toate că mutarea se făcuse în interesul serviciului, pentru ei, împreună cu nevasta și doi copii, și pentru transportul bagajelor și calului, i-a plătit statul 10 lei de persoană 40 de lei în total.

În schimb, în starea actuală de lucruri, ofițerii superiori față cu cei inferiori sunt prea bine plătiți. Așa colonelul are leafă de 800 lei pe lună pe când sublocotenentul 125.

Spiritul de disciplină ce domnește în armată

piese?... Pentru că unei femei i-se cere să fie îndată un Shakespeare.

S'au jucat în schimb multe piese mediocre, scrise de bărbați. Și mai ales s'au dat farse picate de la Paris, direcțiile »Teatrului Național« uitând adeseori că teatrul are de împlinit și o menire, menirea națională de a încuraja autorii români și a cultiva gustul și sufletul publicului. N'ar trebui deci coborât teatrul la negostorie, făcând banul cu orice preț, mituind chiar gustul publicului cu comedii frivole.

Bărbații însă tot sunt îndemnați să scrie pentru teatru, piesele lor, cât de slabe tot mai sunt admise pe scenă. Bărbatului îi este deschis drumul la această școală, scenă, care singură îi poate da stăpânirea structurii tehnice, experiența, rutină scenică și unde numai poate prinde tainele meșteșugului întreg teatral, adică o compoziție bună, strânsă, conducerea acțiunii cu mână sigură, cunoașterea temeinică a gradării efectelor, înălțarea logică a evenimentelor, adâncirea personajilor, cu un cuvânt toată știința teatrală, indispensabilă în plămădirea unei opere de valoare, de trăinicie modernă.

Dar pe când bărbații sunt încurajați să facă și această școală, femeile sunt trimise mereu la bucătărie. Nu ne dăm înălțuri nici de la acest lucru când ni-l impune datoria, dar trebuie să ni-se deschidă drumul și la bucătărie unde se plămădește arta teatrală, ca să câștigăm experiență în acest meșteșug și ca să nu fim luate la vale mereu ca ființe inferioare.

Literatura ca și științele arătate de doctorul Krafft-Ebing, ar câștiga numai, prin cunoașterea mai adâncă, adevărata a sufletului femeii, care

se poate judeca și mai bine din următorul exemplu: înainte de Crăciun, subofițerii de carabinieri (în ancheta această nu se vorbește de carabinieri, cari sunt corp aparte, mai bine plătiți, mai bine văzuți și cari fac serviciu de poliție) au avut confătuiri, întruniri, și au trimis o petiție colectivă prin cari cereau urcarea lefei de la 4 la 5 lei pe zi. Este drept că vre-o 10 dintre aceștia au primit pedeapsă de 10—15 zile de închisoare, dar faptul rămâne și cine știe dacă nu este unic în armatele din lume?

Ce a mai aflat comisia? Că un soldat, ca porție are 750 gr. de pâine și 150 de grame de carne pe zi care i-se dă la prânz, iar seara i-se dă sau o porție de macaroane (pasta asciutta) sau o porție de orez fără carne (risotto).

Ce se va face?

În raportul publicat alături, comisia în lafelegere cu ministerul de războiu propune: mărirea soldelor ofițerilor inferiori și scăderea soldelor celor superiori; gradații locotenenților și căpitanilor din 5 în 5 ani; asprimea examenului de maior; desdănuirea de transport în caz de mutare; nutreț; mărirea porției soldatului.

Astea sunt punctele de cari se ocupă raportul comisiei de anchetă. Cealaltă parte, privitoare la partea morală și disciplinară a armatei nu s'a publicat și nu se știe ce lucruri ciudate cuprinde. În orice caz pesimism este foarte mult în Italia!

Tunurile.

În atacurile sale în contra oștirii, căpitanul Ranzzi a spus că tunul Krupp cu tragere repede, care s'a experimentat până în luna lui Ianuarie în Italia este defectuos și ca ghiuleaua din pricina — defectuoșității materialului — se topește în parte.

Tunul Krupp l'a primit în principiu statul Italian, de abia în Ianuarie; comanda însă nu s'a făcut, așa că până acuma, Italia este înarmată cu tunuri model vechiu.

În ceea ce privește topirea proiectilului — zice raportul — căpitanul Ranzzi a fost răutăcios, căci nu proiectilul se topește; ci cercul de aramă ce are, din pricina căldurii prea mari produsă de pulbera italiană; lasă în ghintul un strat foarte fin de aramă topită, care strat, după un număr oare care de lovituri, strică diametrul țelului.

Incheerea.

Iată o schiță, făcută în grabă, a armatei italiene, așa cum o arată raportul comisiei de anchetă, și fapta nepatriotică a căpitanului Ranzzi, c'a atacat armata, are poate și o urmare bună: va grăbi reformarea stărei de azi a oștirii italiene.

Roma, 21 Maiu 1908. Pompliu Robescu.

ține a se cultiva serios, dar nu »a se masculiniza« ceea ce-i un non senz sau o idee fixă a unor capete bolnave.

Ca încheiere, reflecția din urmă relativ la imputarea că pe femei la preocupă mai ales iubirea și că piesele lor au avut în mare parte un fond de iubire. Este o constatare pe care n'o împărtășesc ca justă, membrii fostului comitet teatral. Dimpotrivă, după ei place numai piesa, unde dragostea este temelul complicațiilor dramatice. Comedia mea »Sclavii moderni«, unde fiecare personaj este robul unei pasiuni, n'a fost reprezentată — deși a fost primită în repertoriul teatral — numai din cauză că miezul piesei nu este o intrigă de dragoste.

Dar nici Dumnezeu nu poate mulțumi pe toată lumea, cum s'o mulțumească un autor dramatic, mai ales când are nenorocul de a fi numai o femeie.

Sentințe.

Pe stinul mamei stă spiritul popoarelor și virtuțile lor, cu alte cuvinte civilizațiunea neamului omenesc. A mărșini pe femei la conducerea materială a casei, a nu le instrui decât în aceasta, însemnează a uita, că din căminul fiecărui cetățean ies erorile și prejudiciile, cari guvernează lumea.

Almè Martin.

Chiar de n'ar fi Dumnezeu, trebuie să fie inventat pentru liniștea și binele statului și a societății.

Voltaire.

„Băncile naționalităților“.

Am remarcat energicul articol apărut în revista de specialitate »Magyar Pénzügy« și scris întru apărarea băncilor noastre de dl Constantin Popp, funcționar la Albina.

Haita smintită ce s'a pornit în presa maghiară în contra institutelor noastre financiare își găsește azi sprijin și în Camera ungară. Se trag clopotele a primejdie și se mobilizează toți descreerații dela ziare. Activitatea spornică a băncilor noastre e timbrată muncă de soboli. Băncile noastre sunt aservite curentului daco-romanist și sunt tot atâtea cuibare a îndemnurilor separatistice ce prepară în ascuns dismembrarea statului. La clișeurile astea de insipide denuncieri s'au adaos în timpul din urmă o seamă de invinuirii meschine și calculate, rezultate din pervertirea criticii noastre scrise întru combaterea unor scăderi în conducerea băncilor noastre.

»Budapesti Hirlap« sărise adică alarmată de articolul nostru »Nevoi interne« ca să făurească într'un prim articol arme de distrugere împotriva băncilor noastre. Cu argumente alimentate de cea mai oarbă intoleranță, răzimându-se pe înțelesul pervertit al articolului nostru și pe o broșură-pamflet scrisă de ovreiuul Farkas Pál împotriva băncii »Patria«, somează guvernul să stirpească acest culbar de viespi, — fiind a se înțelege băncile noastre.

Cu o mutră de disgustător fariseism se jeluește de situația deplorabilă a țaranului român jefuit de băncile românești, învinuște pătura noastră de cărturari zicând că »domnii« români duc un trai de lipitori. Spune că înfiriparea luptei noastre naționale se datorește băncilor și că deci e timpul suprem ca atât institutele financiare maghiare, cât și guvernul să-i vie întru ajutor oropsitului nostru țaran.

Tonul acesta neobișnuit de violent a îndemnat — foarte la loc — pe dl Popp să răspundă într'un articol energic trimis revistei »Magyar Pénzügy«, care e citită de oamenii de specialitate și singurii în stare să influențeze viața financiară a țării. Dl Popp face deasemenea în general istoricul curentului îndreptat în contra băncilor noastre, reproduce pasagiul mai insinuant din articolul imperialistei și-l ilustrează cu un mătoarea schiță a moravurilor ce stăpânesc azi la băncile maghiare:

»Câte bănci maghiare nu s'au nimicî păgubind enorm poporul și totuși nu s'au auzit un singur glas să ceară desființarea băncilor maghiare. Ajunge să amintim de banca din Székelyudvarhely a lui Ugron.

Banca aceasta a înghițit sute de mii din averea săracilor. Acolo s'au comis excocherii premeditate, fără ca păcătosul de frunte Ugron Gábor, care e însuși săcui să fi fost disqualificat pentru deputăție, numărul azi e stâlpul fruntaș al coaliției și îndrumază viața țării ungurești. Dar Kados, aceasta capacitate financiară, confidentul ministrului Kossuth, oare n'a făcut cu băncile sale pagube de multe sute de mii! Unde e apoi Pausz, fostul vicecomite la Lugoj, care a nimicit o bancă din Lugoj, ce numai de românul Janculescu a fost scăpată de peire!

Dl Popp continuă prin a combate broșura lui Farkas, în care se cuprind o mulțime de minciuni la adresa băncii »Patria« din Blaj. Broșura acesta a fost redusă de altfel la valoarea sa de pamflet murdar

prin scrisoarea deputatului *dr. Maniu* apărută de curând în »Az Ujság« și publicată și de noi.

Face icoana situației materiale a țaranului nostru. Orientează publicul maghiar despre politica financiară rațională și umană urmărită de institutele noastre conștiente.

De încheiere di Popp scrie, foarte adevărat și semnificativ, despre îndemnurile ce alimentează haita șovinistă:

»La 1872 s'a înființat Albina și de atunci numărul băncilor românești a sporit la 160, deschizându-se astfel posturi de căpătuială pentru mai bine de una mie cărturari români.

»Ultrașovinistii Camerei și ai presei se pare că invidiază deja și soarta acestor români și le-ar plăcea să-i vadă vagabondând fără pâine, iar băncile românești, — cari le asigură existența și fac cu putință, ca țaranul român să-și păstreze averea, fără ca să fie nevoit cum era înainte de 1848, să se milogească stăpânului pentru împrumuturi date în schimbul de ouă, pui și lucru cu palma, — le-ar vedea bucuros nimicite, căci astfel, după judecata lor, consolidarea statului ungar ar fi mai asigurată.

»In butul acestor agitații nervoase noi nu credem că se vor introduce în țara noastră astfel de măsuri excepționale, cari ar ținti numai reglementarea băncilor naționalităților. Când însă va urma necesitatea controlului de stat, acest control va fi general, pentru toate institutele de bani.

»Iar noi de asta nu ne temem. Ci chiar institutele românești au fost celea dintâi, cari au accentuat ideea controlului autonom, idee adoptată mai în urmă și de băncile maghiare și care la noi deja e practică prin organele tovarășiei noastre »Solidaritatea«.

»Intre împrejurările de azi extrem de critice nu avem deci alta de făcut, decât ca păstrându-ne liniștea, să stăruim pe calea apucată, iar băncile noastre să-și menție atitudinea solidă și corectă de până aici — și n'avem de ce ne teme.

Din străinătate.

Chinezii încontra francezilor. In timp ce locotenent-colonel francez Weigand a desarmat în 3 l. c. la Phalong cu trupa sa de vânători o bandă de boxeri, armata regulată chineză a venit într'ajutorul boxerilor împuscând în mica trupă de vânători francezi. Locotenent-colonelul și încă 6 soldați francezi sunt morți, iar 40 răniți. Consulul general francez din Huè a cerut autorităților chineze pedepsirea exemplară a color vinovați. Guvernul chinez până de prezent însă nu a dat nici o satisfacție.

Fuga șahului Persiei. Din Teheran se telegrafiază următoarele amănunte despre fuga șahului: Șahul Persiei de un timp încoaci fiind foarte neliniștit de stările ce domnesc în țara lui, a gândit că ar fi bine să o ia la sănătoasă înainte de a se complică lucrurile și mai mult. Sâmbătă l-a fost o zi binevenită și spre acest scop a trimis curteni de al săi în bazare, făcând acolo gălăgie și în timp ce tot orașul curios de ce s'a întâmplat în bazare a alergat într'acolo, șahul s'a strecurat din palat nevăzut pe o poartă laterală mergând la casarma gardei sale, unde,

așa se vede au știut despre planurile șahului, de oarece îndată ce a intrat trăsura care aducea pe șah, întreaga gardă l-a înconjurat iar muzica militară a intonat imnul național persian. După aceasta șahul în fruntea gardei a mers în grădina Bagşa.

Șahul nu s'a simțit în siguranță la palat. Orașul întreg este în agitație, de oarece șahul conform promisiunii sale nu a alungat pe consilierii ruși dela curtea sa. Noli ministrii nu sunt întăriți până de prezent. Prăvăliile sunt închise, iar oficianții de stat au intrat în grevă.

Muzeul Aman.

Acest muzeu a fost cumpărat de către ministerul cultelor și instrucțiunii publice în 1904. Erau vre-o 117 tablouri și vre-o 72 de deseme, pe cât mi aduc aminte. Acum în urmă însă, ministerul a hotărât ca toate pânzele picturii Aman, dela pinacoteca de aici și dela cea din Iași, să fie aduse la Muzeu, pentru ca el să prezinte, într'adevăr, întreaga operă a artistului.

In afară de pânze, mai sunt mobile și uși sculptate de dânsul, și pereți întregi zugrăviți de penelul lui haralic.

Di Tzigara-Samurcaș, a căruia activitate pe tărîmul artelor plastice se afirmă din ce în ce mai mult, lucrează cu toată râvnă și priceperea d-sale la aranjarea tablourilor.

Dintre pânzele lui Aman, desigur cele mai frumoase sunt interlozurile, — în toate se vede un deosebit talent de miniaturist.

Țăranii săi, însă, în port, în mișcări, în tot, au ceva artificial, — își fac impresia unor orășeni din High Life, îmbrăcați țărănește, seamănă ca două picături de apă cu țăranii lui Boucher.

In afară de aceasta, în peisajile sale, te izbește lipsa de perspectivă aeriană: sunt pânzi în cari lucrurile din depărtare au același colorit intens ca și acele din întâiul plan.

Cu toate lipsurile, totuși când te gândești la vremea în care a lucrat dânsul, nu se poate să nu-l prețuiești și să nu recunoști ca merită un loc de cinste în pictura noastră.

Teodor Aman era fiul serdarului Dum. Aman. Este întâiul fecior de boier care, cu toate prejudiciile vremii, și-a consacrat viața picturii.

Întâii săi profesori de desen au fost Gh. Leca, la Craiova, și Wallenstein, la București, la colegiul Sf. Sava, de unde, după ce a învățat 6 clase, cu toate împotrivirile părinților, a izbutit la urmă să plece la Paris, unde a avut de profesori pe Drolling și Picot.

Dacă avem astăzi o mișcare artistică, trebuie să-i fim recunoșcători lui, căci, în urma stăruințelor sale îndelungate, s'a înființat la 1865 școala de Arte Frumoase; iar când ministerul, din pricina lipsei de bani, a fost nevoit să închidă școala, Aman a ținut o vre-o doi ani, cu cheltuielile sa, până când ministerul a putut din nou să îngrijească de ea.

Apoi, pe câți elevi săraci nu l-a îmbrăcat, la câți din acel descărăjați, osteniți de calea lungă și însănăgerată a artei, nu le-a oțelit și înălțat sufletele cu glasul lui blajin și ca d.

Intotdeauna elevii săi își vor aduce aminte cu dragoste de profesorul cu graul și cu inima de părinte.

Teodor Aman, era, se zice, și violoncelist de talent. Când umbrele amurgului îi umpleau atelierul de taină și melancolie și nu mai putea lucra, lăsa oboșit paleta și penelurile pe vre-un scaun sculptat de daltă lui meșteră și întinzându-se într'un jilț, prindea a cântă domol din violoncel, cu ochii duși în gol, cu capul plin de visuri, facinat ușor pe un umăr. Și violoncelul suspina și gemea așa, încetșor, ca dintr'o depărtare mare, până târziu, pe când întunerecul creștea împrejur, ca o ceață din ce în ce mai deasă; iar esdrele din pereți aruncau lucrul de jar.

(»Voința Națională«).

I. N.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9 Iunie n. 1908.

— **Congresul partidului țărănist.** In zilele de Rusaliile catolice partidul țărănilor și sindicatul agricultorilor au avut un impozant congres la Bichiș. Patru sute de sate au trimis 963 de reprezentanți. Au participat partidul radicalilor dela vestul țării, partidul regnicolar al agricultorilor, partidul țărănilor dela vestul țării și sindicatul lucrătorilor de pământ din Bihor.

Partidul naționalităților a fost reprezentat de deputații dr. Vlad și Hodja. Din potopul de vorbiri s'au auzit multe și grele tânguiri împotriva administrației aziatice, împotriva sistemelor de dare și s'a relevat cu drept cuvânt mizeria de care se stânge poporul neajutorat de factorii puterii de stat.

Au vorbit și naționaliștii. Dr. Vlad accentuiază, că poporul oprimat trebuie să-și îndrepteze singur soarta. Constată cu bucurie că țaranul maghiar lucrează umăr la umăr cu țaranul român, slovac, sârb, neamț. Dorințele poporului trebuie să se împlinească, căci el constituie țara și nu așa numiții »cei zece mii« de aristocrați ai pungii. Numai sufragiul universal poate rezolvi stările încurcate și limpezi viitorul țării. Vorbirea lui Vlad a fost primită cu ovații și aplause. Achim între urale vii asigură pe deputații naționaliști de nestrămătate simpatii. Constituindu-se partidul, președinte a fost ales *Achim András*.

La propunerea lui congresul a trimis regelui o telegramă de următorul text:

Majestății Sale regelui Ungariei Francisc Iosif, Viena. Partidul țărănist intrunit în congres la Békéscsaba salută omagial pe domnitorul dreptului electoral universal, egal și secret, pe părintele constituției adevărate ce se va alcătui, pe gloriosul rege al Ungariei: Francisc Iosif întâiul. In numele supușilor credincioși ai M. Sale: Achim András.

Luni după amiazi deputatul Pethő și-a ținut darea de seamă. Congresul a hotărât, că la cas dacă guvernul nici la toamnă n'ar prezinta proiectul despre sufragiul universal, partidul va aranja o zi de grevă generală. S'a mai adoptat moțiunea, ca toți cetățenii atât bărbații, cât și femelle trecute de 20 ani să fie alegători.

— **Ploaie.** De două zile în sfârșit s'a îndurat cerul de sămănăturile ofilite de arșița îndelungată și și-a deschis scourile binecuvântate. Ploaia nu e numai locală, ci ne sosesc vești înveselitoare de pretutindeni. Institutul meteorologic din capitală prevede în prognosticul său încă multe zile cu ploi, mai ales în părțile sudice și răsăritene ale țării. Din sufletul țărănilor s'a risipit o mare nedumirire.

— **Nenorocire într'o fabrică.** Sâmbătă la amiazi s'a întâmplat o mare nenorocire în fabrica de celuloidă a firmei »Sailer« din strada Rosseger în Viena. Celuloidul din pivnițele fabricii din cauze necunoscute a luat foc. In momentul următor flăcările au cuprins întâi parterul, mai apoi etajul prim, unde lucrau bărbați, femei, copii și fete. Lucrătorii a voit să se refugieze, însă flăcările le-au tăiat drumul așa că partea cea mai

Toate damele se facideal de frumoase prin efectul bun al
CREMEI MAKOI-IDEAL
care adeverește nenumăratele crisori de mulțumită.
Face să dispară roșafa feței, piștruiile, petele de ficat ștoate necurățeniile pielii.

Prin folosirea cremei Ideal ajungem să avem o față curată, fragedă, catifelată și fină! De aceea vă rugăm ca la comandă să ne scrieți precis dacă fața e grasă sau uscată.
Secapătă numai la însuși fabricantul:
KUDAR LAJOS Szent László, gyógyszerész — — Makó Ujváros — —

— 1 borcan de cremă Ideal 1 cor. —
Pudra Ideal 1 cor. Săpun Ideal 70 fl.
Comandele prin postă se satisfac repede și punctual.
Preparatele medicale și chemice au fost premiate în expoziția igienică internațională din 1879 cu medalia de aur, cu crucea de metal franceză și cu diploma de distincție.

mare dintre muncitori a căzut pradă focului. Numărul morților e de 17 iar al celor răniți mortal de 12. Jertfele sunt în mare parte copii și fete.

O telegramă mai nouă spune că focul a cuprins întreg parterul și etajul prim. Muncitorii 17 la număr au alergat în etajul al doilea. Focul însă era în urma lor. În sfârșit nenorociții s'au refugiat în ultima odaie, unde după localizarea focului, pompierii au aflat 17 trupuri numai scrum și cenușă. Pentru salvarea acestor nenorociți nu s'a făcut nimic. Un lucrător cu hainele aprinse a sărit jos din etajul al doilea. Între nenorociți se află și cumnata fabricantului Sailer, care era fi-danțată cu un fabricant mare din Boemia și a cărei nuntă era să fie săptămâna viitoare. La fața locului a venit și ministrul de interne.

— **Apanajul familiei imperiale ruse.** După cum anunță un ziar vienez, țarul ar avea de gând să facă revizuirea drepturilor de carl se bucură membrii casei imperiale. Hotărârea aceasta ar fi luat-o în urma căsătoriei marelui ducesă Maria Pavlovna.

Lista civilă a împărătesei se ridică la 200.000 de ruble pe an; afară de aceasta cheltuielile Curții ei sunt acoperite de banii statului.

Moștenitorul tronului primește 100.000 de ruble, iar după ce se însoră soția lui primește 50.000; curtea de asemenea e plătită de stat.

Celalți copii ai împărătesei primesc, până la majorat, câte 30.000 de ruble.

Când se mărită, fetele și nepoatele suveranului primesc ca zestre un milion; strănepoatele și ră-strănepoatele câte 100.000 de ruble, iar celalți descendenți câte 30.000.

Dela administrația apanajelor, copiii împăratului (afară de moștenitorul tronului) primesc, când sunt declarați majori, câte 150.000 de ruble, plus un milion pentru instalare. Când se căsătoresc primesc 200.000 de ruble; pentru întreținerea curții lor, 35.000, iar pentru soțiile lor 40.000 de ruble.

Fetele primesc înainte de a fi declarate majore, până la măritis, 50.000 de ruble.

Afară de aceasta marile duci primesc, când se căsătoresc 150.000 de ruble cadou pentru mireasă.

Delapidări în ministerul de marină rus. În ministerul de război rus s'a dat de urma unei mari escrocherii. Funcționarul Sergiew, împreună cu alți cincisprezece complici ai lui a delapidat depunerile ofițerilor de marină ruși, căzuți în lupta dela Cluzima. Partea cea mai mare din banii delapidați i-a primit Sergiew.

Când au început a-l acuză pe Sergiew cu delapidare, acesta a mai luat și dela alții bani, cam vre-o 40.000 de ruble. Complicii lui Sergiew volind a-l ajuta i-au predat 64.000 de ruble pe care un expeditor le-a pus cauțiune la ministerul de marină. Suma delapidată se urcă la 210.000 de ruble.

Până de prezent numai doi defraudanți sunt deținuți.

— **Florărie românească în Budapesta.** Prăvălia Seydelhelm Bruno (Váci útca 7) una dintre cele mai frumoase prăvălii de flori din Budapesta în zilele trecute a ajuns în proprietatea d-nei Maria Călcușiu.

D-na Călcușiu a fost până acum conducătoarea în timo de vre-o 10 ani a primei florării de aici Szelmár; căreia i-a adus mare renume, prin recunoscutul său gust artistic și în special prin diferite decorațiuni admirabile în urma cărora a câștigat mai multe premii. Renumele deosebit al d-nei Călcușiu se dovedește deja prin faptul, că abia de câteva zile a luat în primire prăvălia și deja a primit nenumărate comenzi din partea celor mai distinse familii, cari o cunoșteau deja din firma Szelmár.

Recomandăm în deosebită atenție a publicului românesc florăria aceasta care poartă și mai de parte firma avută.

— Prin efectul miraculos al cremei „Aranka de Mintschek”, orice damă se face frumoasă ca în basme. Prețul unui borcan 1 coroană, borcan mai mare în culoare roză 2 coroane. Săpun „Aranka” 70 fileri, apă de spălat „Aranka” 1 cor., pudră „Aranka” 1 cor., mare 2 cor. Cine dorește să aibă un păr frumos blond să folosească apa de păr „Aranka”. 1 sticlă 1 cor., una mare 2 cor. Cui îi încărunțește părul să folosească regeneraorul de păr 1 sticlă 2 cor. Se pot căpăta numai la fabrica catorul: laboratorul chimic Mintschek Géza. Kecskemet.

Academia Română.

Concursuri pentru premii.

IV. Premiile Secțiunii științifice.

9. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din anul 1910, pentru o scriere cu conținut științific, în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în genere), care se va judeca mai meritoria printre cele publicate dela 1 Noembrie 1907 până la 31 Decembrie 1909, sau pentru cea mai importantă invențiune științifică făcută dela 1 Noembrie 1907 până la 31 Decembrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1909.

10. Premiul Adamachi, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din 1911, pentru scrieri cu conținut științific în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în genere), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decembrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1910.

* *

Notă. — Se pun în vederea concurenților următoarele articole din Regulamentul pentru premiile literare, istorice și științifice, votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 4. Operele publicate vor fi prezentate la concurs de autorii lor în câte 15 exemplare pe lângă o cerere scrisă, în care se va arăta totdeauna anume premiul la care concurează.

Un autor nu poate prezenta în același an aceiași scrieri la mai multe premii, nici mai multe scrieri la diferite premii.

O scriere prezentată la un premiu nu mai poate fi mutată la altul după trecerea termenului de prezentare (31 Decembrie) fixat în art. 3.

Art. 5. O scriere prezentată într'un an la un premiu și nepremiată poate fi prezentată în anul următor la concursul aceluiaș sau al aceluiaș sau al altui premiu, numai dacă este preînnoită în părți esențiale în nouă edițiune, publicată de de autor în viață.

Art. 6. Operele publicate de Academie, făcute din inițiativa sau cu ajutorul ei, nu pot fi admise la concursul premiilor. De asemenea nu pot fi admise la concurs opere postume.

Art. 7. La concursul premiilor poate fi admisă nu numai o întregă, ci și o parte dintr'o operă cu condițiune ca această parte să fie completă.

Art. 8. La premiile Naționale pot fi prezentate scrieri de orice natură; la premiul Ellade Rădulescu scrieri de literatură, de filologie, de istorie, scrieri economice, juridice, filozofice; la premiul Lazăr scrieri cu conținut științific în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în genere); la premiul Adamachi scrieri cu cuprins moral de orice natură (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei); la premiul Hugi-Vasile scrieri privitoare la comerțul român în trecut și în prezent.

Art. 9. La premiile Naționale — conform testamentului — pot fi admise numai scrieri în limba română; la premiile Ellade Rădulescu, Lazăr, Adamachi sunt admise și opere scrise de autori români sau străini într'una din limbile latină, italiană, franceză, germană sau engleză, dacă întreg cuprinsul operei va tracta despre pământul sau neamul românesc, despre istoria, limba sau literatura românească.

Art. 10. Traducerile din limbi străine în limba română pot fi premiate numai dacă sunt făcute de pe opere clasice și, prin dificultățile lavinse ale unei perfecte traduceri în versuri românești, vor constitui adevărate opere literare ale limbii române, ori — prin anexarea de explicații și note științifice cu totul proprii traducătorului — își vor fi însușit meritele unei lucrări originale în limba română.

Art. 11. Toate lucrările, fie tipărite, fie manuscrise, prezentate la vreunul din premiile Acade-

miei, trebuie să fie scrise cu ortografia Academiei.

Art. 12. Operele publicate anonime sau pseudonime vor putea fi admise la concurs, iar autorii, spre a primi premiile acordate, vor trebui să probeze proprietatea lor.

(Va urma.)

Ultime informațiuni.

Duma contra proiectului flotei. Petersburg, 8 Iunie. În ședința de ieri a Dumei, după un strălucit discurs al primului ministru Stolypin, care a arătat necesitatea imperioasă ca Rusia să-și organizeze flota, proiectul a fost respins cu 194 voturi contra 78. Acest fapt face cu atât mai mare senzație, cu cât guvernul își redusese pretențiunile și s'ar fi mulțumit dacă i-se votă 11 milioane ruble.

Alegerile din Bulgaria. Sofia, 9 Iunie. În alegerile de ieri guvernul a ieșit biruitor pe toată linia. Deși în Sobranie trecută nu erau decât trei deputați democrați, la alegerile de ieri au reușit 170. (Se vede că bulgarii țin cu — ministrul Red.)

Economie.

Bara de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 9 Iunie 1908.

INCHEEREA la 1 ORĂ :

Orău pe Oct. 1908 (100 klg.)	20.64—22.66
Săcară pe Oct.	17.82—17.84
Ovăș pe Oct.	14.74—14.76
Cămaraz pe Iulie 1908	13.24—13.26

INCHEEREA la 4 ORE :

Orău pe Oct.	10.80—20.82
Săcară pe Oct.	17.92—17.94
Ovăș pe Oct.	14.80—14.22
Cămaraz pe Iulie 1908	13.30—13.32

Prețul cereziilor după 100 klg. a fost următorul

Grâu

De Tisa — — — —	22 K.	10—23 K.	70 fil.
Din comitațul Albei —	22 »	55—23 »	45 »
De Pesta — — — —	21 »	90—23 »	50 »
Bănățenesc — — — —	21 »	80—23 »	40 »
De Bacica — — — —	22 »	10—23 »	50 »
Săcară — — — —	19 »	90—20 »	20 »
Orzul de nutreț, cvalit. I.	13 »	50—13 »	80 »
» de cvalitatea II.	13 »	10—13 »	50 »
Ovăș de » I.	14 »	80—15 »	10 »
» de » II.	13 »	90—14 »	70 »
Cucuruz vechiu — — —			
» nou — — — —	13 »	15—13 »	35 »

Poșta Administrației.

Tullia B. Sibiu. Am primit 24 cor. ca abonament până la 10 Ianuarie 1909.

Redactor responsabil provizor Sever Bocu.
Editor proprietar George Nichin.

„Wällischhof“

sanatoriu

aranjat după sistemul dr. Lahman, cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice, jumătate oră depărtare dela Viena în regiune romântică și sănătoasă.

Posta și telegraf: Maria Enzensdorf (bei Wien).

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

«TIMIȘIANA» INSTITUT DE CREDIT ȘI
ECONOMII IN TIMIȘOARA.

CONCURS

pentru ocuparea unui post de **practicant** la institutul de credit și economii »Timișiana« din Timișoara, dotat cu un salariu anual de **Cor. 960** plătit în rate lunare anticipative.

Dela concurenți se recere absolvarea unei școli comerciale superioare cu examen de maturitate, cum și cunoașterea în vorbă și în scris a limbilor română, maghiară și germană.

Cererile pentru ocuparea acestui post, — scrise în toate trei limbile — cum și certificatele necesare, sunt a se înainta subsemnatei direcțiuni până la 1 August a. c., iar postul este a se ocupa **din 15 August — până în 1 Septembrie a. c.**

Timișoara, la 8 Iunie 1908.

Direcțiunea
institului de credit și economii
«TIMIȘIANA».

CONCURS.

Se publică concurs pentru ocuparea postului de

conducător-șef

la tipografia și librăria diecezană din Caransebeș pe lângă salariul anual de 2400 cor.

Dela reflectanți se cere:

1. Să fie neguțator, respective să poșadă cunoștințele și praxa recerută pentru a putea conduce numitul stabiliment.

2. Să cunoască pe deplin limba română, maghiară și germană.

3. Să producă extras de botez și eventuale atestate școlare și de serviciu.

Preferiți vor fi cei ce au absolvat școala comercială, precum și cei versați în ale tipografiei și librăriei.

Petițiunile au să incurgă la subsemnatul Consistor **până inclusive 25 Iunie st. n. 1908.**

Caransebeș din ședința consistorială ținută în 17 Maiu 1908.

Consistorul diecesei
gr. or. române a
Caransebeșului.

AVIZ.

În orașul Karczag, (comitatul Jász-Nagy-Kún-Szolnok) pe linia principală Szolnok-Nagyvárad, cu începutul anului școlastic curinte s'a deschis gimnaziu superior reformat (în anul școlastic curinte se va ține primul examen de maturitate); acest gimnaziu îl recomand călduros în atențiunea preștinților părinți români, cari doresc pe anul școlastic viitor a-și duce băieții lor să-și poată însuși perfect limba maghiară.

Acest gimnaziu superior, pentru elevi români e mai favorabil decât alte gimnazii maghiare de pildă din: Debrecen, Kecskemét, Szarvas și altele, — din motivul, că aici avem biserică gr. or. unde elevii în Duminicile și sărbătorile prescrise de ministrul de culte pot asista la serviciul divin și pot a să împărtăși în catechisare regulat, — iar în fine fiindcă în sf. biserică gr. or. de aici serviciile divine să celebrează în limba gre-

cească, — astfel elevii gr. or. ori gr. cath. dela gimnaziul de aici își vor putea însuși întru câțva și limba grecească, — ceea-ce le vor servi sigur de mare ajutor întru știudierea limbei grecească din gimnaziu.

Deci acei preștin. părinți, cari doresc ași înscrie băieții pe anul școlastic 1908/9 aici, sunt rugați a se adresă la subscrisul carele la dorință se va îngriji de locuință și vipt corăspunzător fie la vreun profesor fie la familii private.

Karczag, 1 Iunie 1908.

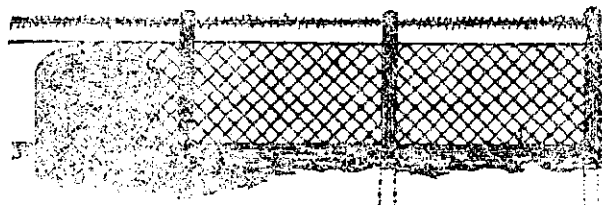
Nicolae Popescu,
paroh gr. or.

Sontag Marton

fabrică de somiere de sârmă, zifuri pentru trăsuri și de site

Kassa. Str. Szerecsen Nr. 1.

Fac tot felul de grilaje de sârmă, dela cele mai simple până la cele mai împodobite. Fac rețele de sârmă pentru îngrădirea

curților de fazan, păduri, vil, grădini de poame, curți, parcuri și curți de gallțe,

ciururi de pământ și nisip
ștergătoare de picioare din sârmă

cu un cuvânt tot felul de obiecte de sârmă somierie elastice de sârmă și zifuri elastice de sârmă de oțel. Grilagiurile făcute după model sunt ieftine și întrece toate grilagiurile prin trănicie și practicitate.

Prăvălie românească.

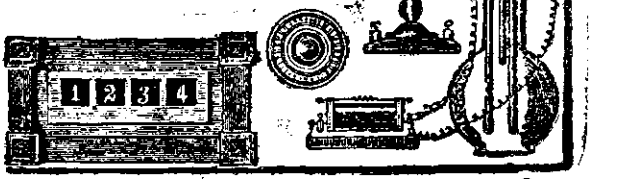
Gabor Bereș

GLUJ, (Kolozsvár) Kossuth Lajos u. 7. Telefon 654.

Montare de iluminat cu electricitate, montare de telefon, sonerii electrice, parafulgere.

Magazin stabil :
lămpi în formă
de lustru, și de
brațe de pereți

precum și tot felul de obiecte pentru **electricitate**
Reparaturile le săvârșesc pe lângă garanție așa în loc, ca în provincie.

Crema Salvator cel mai bun cosmetic pentru mâni și față, contra piștrilor și a necurătenilor de pe față. 1 borcan 1 cor.

Pudra Salvator, apără fața de părleală și face pelea albă ca laptele. Albă, roză și crem, 1 cutie 1 coroană.

Săpun Salvator, în timpul cel mai scurt face pelea fină și fragedă. 1 bucată o coroană.

Praf de pele Salvator Nr. III. un medicament sigur contra a-sudării mânilor și a picioarelor, absolut nestricăcios. 1 cutie 1 coroană.

Soirt de vin (Franzbrandwein) Salvator. Un medicament de casă cunoscut care nu trebuie să lipsească din nici o casă. Se recomandă la orice răceală, durere de cap, migrenă, junghiuiri, reumă și ischios. Prețul unei sticle 1 coroană.

Schwedische Tropfen. (Picături de Svedia) o doftorie probată contra boalelor de stomac. O sticlă originală 1 coroană.

Balsam pentru bătăături depărtează repede și fără durere orice bătăătură, pelea întărită sau negei. Prețul unei sticle cu pensulă 70 fileri.

Toate aceste preparate sunt numai atunci veritabile, dacă sunt provăzute cu marca de scut «Salvator».

Comandele din provincă se execută prompt și cu băgare de seamă.

S. Mittelbach,
farmacia și drogheria la Salvator.
Zagrab
(Croatia).

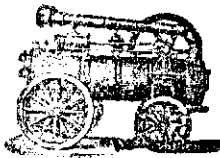
Szatmáry Mihály

MEȘTER DE CAZANE

Szeged, strada Pille nr. 25.

Întreprindere atât în loc cât și în provincie tot felul de reparări de cazane, mașini și locomobile la moare de aburi și fabrici de șprt. Aceste le efeptuește cu prețuri favorabile și pe lângă garanție.

La chemare prin scris, vin în persoană ori și unde.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboeală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos.

Ziarul nostru roagă pe onorat public că la cererea prețurilor curente sau la ori ce cerere sau cumpărare să se provace că adresa firmei a celit-o în Tribuna.

Celce dorește a avea RACHIE

ieftină,
FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul
Radovan Popovits, în Ujvidék.

CARTEA

din care poate învăța cum să facă toate
răchirile și cum manipularea vinurilor.

Prețul acestei cărți e 6 cor.

Tot așa vând materialul necesar cu prag cu tot.
Prețul pentru 100 litre 8 cor.

Recomandat de ministerul de culte și instrucți

Multe recunoștințe

ZWÖRNER B.

PREPARATORUL DE ÎMPĂIAT ANIMALE

KOLOZSVÁR, Rozsa-u. 7 sz.

Animalele să se trimită cât se poate
de proaspete și nebelite. Trebuie
indicat în ce formă să se întâmple
prepararea; mamiferelor mai mari
să li-se scoată intestinele. — Pen-
tru împachetare socotesc numai chel-

— — tuielile mele. — —

Preparație îngrijită, artistică, în formă

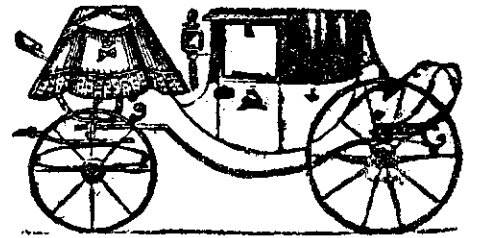
— naturală, lucru trainic, prețuri —

— — moderate! — —

* * *

Mirko Ferencz

fabricant de trăsuri.

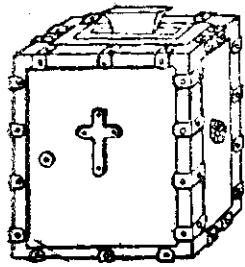

T. E M E S V Á R (Jozsefváros).
Fröbel ut 16.

Ține în depozit trăsuri noi și reparat
Primește orice lucru în bransa lui, așa d. a
lucrări de faur—rotar, șelar și vâpsitorie, c
— — — — — prețuri eftine. — — — —

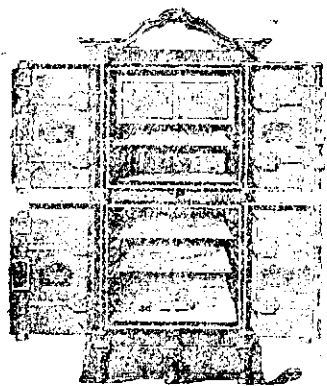
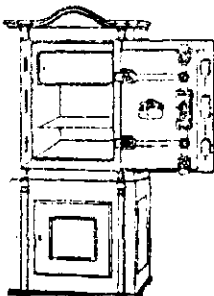
AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând pri-
ma fabrică transilvană de **casse de fier și oțel**

care dau deplină garanție.

priv. ces. și reg. a dlui **G. Öszy**,
imi iau voie a aduce la cunoștința
prea on. public, că în fabrica mea
se execută **CASSE** și după
tot felul de toate
mărimile din cel mai bun material
posibil. Cassele de fier și oțel pan-
terate se execută după cele mai nouă
sisteme engleze și americane sigure
contrafocul și spargerei pentru

Atrag atenția onor. public intere-
sant a nu confunda fabricatele
mele cu alte fabricate, făcute
din material s l a b și prin
urmare fără valoare.

Totodată rog pe prea onoratul
public pentru binevoitorul sprijin,
ca român semnez

cu distincă stimă:

E. Purece

fabricant de casse, și sparcherturi

SIBIU (Nagyszeben), Rosenangergasse nr. 9.

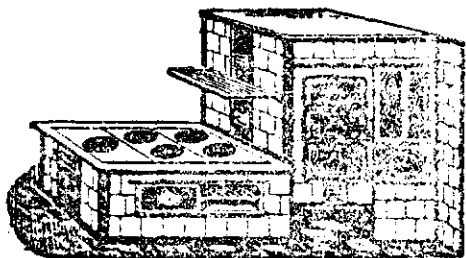
— Mare depozit de —
mașini de gătit (sparchert)

din fer, tinichea, precum și din cele mai
fine olane de porțelan.

Neîntrecute în trăinicie și executare ele-
gantă, construcție adevărată.

**PRIMELE
REFERENȚE**

Pentru orice mașină de gătit (sparchert) cum-
părată dela mine garantez mai mulți ani.

Materia de zidit al veacului al XX-lea.

Nisipul de ciment, pietrii de ciment, fărmături de
țigle de ciment, ciripă, piatră, nisip și pietrușite

zac ca un capital mort

în multe părți, deși cu ajutorul unor mașini
simple se pot transformă în

BANI GATA!

Cereți gratis și franco un prospect și modeluri,
țigle, baloturi și ciripă de casă și se trimite franco
20 de kilograme din materia crudă (nisip sau
pietricele) pentru fabricare de probă, fără spese.

Cheltuiala la 1000 buc. cărămizi este	20 cor.
„ „ 1000 „ ciripe preg. „	42 „
„ „ un balot de cărămizi „	17 „

Se caută re-
prezentant. **Büschitz Mór, Komárom.**
Strube Henrik, Weida.

Primul reprezentant al fabricii.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA IN 1896.

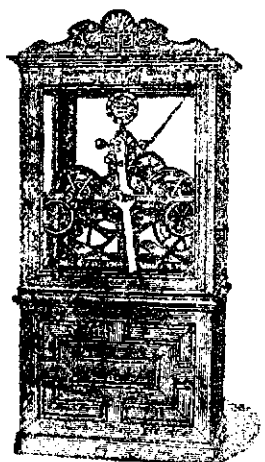

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

A LUI
G. P. PANTELIC in SEMLIN
(ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FONDATA IN 1854.

Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție,
cu pendulă liberă, cu sîrmă. — — — —

Toarnă clopote noi, face smalțuri mișcătoare de fier,
la clopote vechi pentru ale acorda armonie, face
adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Biserițelor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercat expoziția universală din Paris din 1900, cu scop de studiu.

